

Употреба дронова у блиској урбаној борби

ФАКТОР ЕФИКАСНОСТИ ТАКТИЧКИХ ТИМОВА

Развој технологија, пролиферација беспосадних летелица, у комбинацији са искуствима из савремених сукоба, отворили су пут широј тактичкој примени мини и микро беспосадних летелица у блиској урбаној борби

Текст и фотографије: Милош ЈЕВТИЋ

Имајући у виду да се термином дрoнови могу означавати и земаљске и поморске даљински пилотиране, беспосадне платформе, ради прецизнијег изражавања у наредним редовима ћемо под тим термином подразумевати само даљински пилотиране летелице на тактичком нивоу. Тактички дрoнови су даљински пилотиране летелице које појединац самостално може носити и пилотирати.

У вези са појмовним одређењем блиске борбе у урбаним условима (енг. Close Quarters Battle – CQB), подразумеваћемо оружане сукобе у објектима различитих типова (отворени, полуотворени, затворени), када до директног контакта између непријатеља долази у затвореним или ограниченим просторима на мањим дистанцама, најчешће до 25 метара. Као веома специфично окружење у којем се изводе дејства, блиска урбана борба изискује изузетну обученост појединца и групе, прикладну опремљеност, а карактерише је висок интензитет сукоба (самим тим и стреса), променљивост окружења, а врло често и присуство цивила. Од тактичких тимова захтева врхунски тимски рад, затим брзину доношења одлука, поступања, способност импровизације, прецизност у раду, како појединаца, тако и целе групе/тима. Већи објекти, са мноштвом просторија, ходника, врата, такође значе и мноштво борбених углова за покривање, а претње могу долазити и из хоризонталних и из вертикалних праваца. Следствено, блиска урбана борба представља високоризично окружење, у којем су посебно обучени припадници елитних јединица животно угрожени, а у ситуацијама када се изводе упади у поједине просторије или читаве објекте, ови тимови често нису у предности у односу на „браниоце”, те им је, поред посебне обучености, потребна и свака друга опрема, којом могу увећати своју ефективност и остварити предност у односу на противника.

Управо су дрoнови потентан алат који, комбинацијом више фактора, могу директно увећати ефективност упадне групе или тима, на више начина. Иако се данас у јавном простору, али и у литератури, везују искључиво за савремене сукобе и нове технологије, треба подсетити да беспосадне летелице ипак нису нове технологије већ деценијама. На пример, током ратова деведесетих година, у ваздушним просторима бивших југословенских република обитавали су системи RQ-1Predator, али као извиђачко-осматрачке платформе. Амерички SEAL тимови су још од 2003. у Ираку почели обимнију експлоатацију платформи попут FQM-151 Pointer. Прве борбене употребе (релативно прихватљиве прецизности и дискутабилне оправданости) беспосадних летелица везују се за почетак 21. века и тзв. рат против тероризма на Блиском истоку, иако су борбене мисије из овог периода први пут званично признате

тек деценију касније, када је бивши директор Ције Џон Бренан сведочио о томе.

ИНТЕГРАЦИЈА У ТАКТИКУ СПЕЦИЈАЛНИХ ДЕЈСТАВА

Ефективна интеграција у тактику специјалних дејстава, а потом и употреба на тактичком нивоу, поред, наравно, расположивости тактичких дрона (извиђачко-осматрачких и наоружаних варијанти), захтева и обученог оператора. Специфичност урбаног окружења захтева и посебну опремљеност и посебну обученост оператора дрона. Зависно од околности случаја (карактеристике окружења и врста активности у којој се оператор дрона ангажује) у којем су посебно обучене снаге ангазоване, оператор дрона може бити измештен из непосредног окружења или укључен у дејствоване снаге, када је он део групе односно тима. Уколико је оператор ангажован ради осматрања и извиђања, тј. прикупљања података у реалном времену, тада може радити и са габаритнијим тактичким дроновима, често и са измештеног положаја. Ефективност употребе у оваквим околностима осигурава се раније увежбањем, раније заштићеном комуникацијом у реалном времену између оператора и дејствованих снага. Од круцијалне је важности да њихова комуникација буде отпорна на ометања, а да обрађене информације буду тачне и правовремено прослеђене. Уколико је оператор део снага за напад и уколико се очекује употреба дрона управо у затвореним, полуотвореним објектима, односно скученим просторима, тада је важно и да обученост и искуство оператора буду на вишем нивоу. У пракси, реч је најчешће о припаднику борбених тимова, који се додатно специјализовао за управљање дроновима. У овим сценаријима

употребљавају се мини и микро дрони, а брзина и прецизност управљања се значајно увећавају употребом FPV (енг. First Person View) наочара, у комбинацији са FPV дроновима. Ове наочаре, укратко, омогућавају оператору да у реалном времену из перспективе дрона опажа окружење, те да дроном управља знатно прецизније, динамичније, брже. Савремене тактичке платформе имају напредан софтвер за анализирање простора и избегавање препрека, а опремљеност инфрацрвеним и термалним камерама се подразумева, када је у питању употреба у специјалним дејствима.

ДРОН КАО МУЛТИПЛИКАТОР ЕФЕКТИВНОСТИ

Успешност тактичке активности директно зависи од способности за прикупљање података у реалном времену, њиховој обради у тачне информације и потом правовременом прослеђивању тачних информација. Мноштво и близина борбених углова из којих противник може дејствовати чини прикупљање података изузетно ризичним. Ангажовањем дрона као својеврсног чеоног извиђача овај ризик своди се на губитак истог тог дрона, што ће сваки руководицац на терену унапред „потписати”. Уколико оператор има задатак да извиђа одређен локалитет у ширем захвату или нпр. помогне у блокирању непосредног окружења, тада дрон може осматрати/извиђати и са удаљенијих растојања и висина, чиме се ризик додатно минимизује.

Осматрањем зоне дејства оператор може помоћи земаљским снагама у напредовању да одреде повољнију руту кретања. Такође, уколико у окружењу постоји више објеката, од којих сваки треба очистити и запоседнути, ангажовањем дрона може се убрзати

темпо дејства, тако што оператор осматра и извиђа наредни објекат, тражи кретање, уочава мете, док земаљски тимови чисте и запоседају претходни објекат. У садејству са другим специјалистичким елементима, нпр. распоређеним снајперским паром, који је претходно уочио топлотни одраз у некој од просторија, оператор може дроном проверити и потврдити мету за ангажовање или за заштиту и евакуацију. Наравно, уколико је потврђено присуство непријатељевих снага у конкретном објекту, а упад и запоседање оцењени као тактички неоправдани, дрон увек може „убрзати преговоре” тако што ће, на пример, обележити мету за напад из ваздуха.

Када оператор ради са упадним снагама унутар објекта, тада је могућност за увећање ефективности још израженија. Оператор може самостално активирати и распоредити дрон, а савремена тактика специјалних дејстава познаје и тактику употребе службених паса који могу брзо допремити дрон у ризичнијем, сложенијем окружењу, одакле, потом, оператор може активирати дрон. При тзв. чишћењу просторија, оператор дроном може мапирати унутрашњост објекта, проверавати борбене углове, уочавати врата, прозоре, степенице, потенцијалне заклоне, као и присуство непријатељевих снага у просторијама, без потребе да се упадни тимови излажу непријатељевој паљби. Вешт и искусан оператор са FPV наочарама може брзо ангажовати летелицу и „отворити угао”, дајући критичне информације специјалцима о потенцијалним претњама које они у том моменту не виде, на основу чега они даље прилагођавају своју тактику. У случају присуства непријатељевих снага оператор може врло ефективно ометати непријатеља, одвлачити му фокус брзим маневрима које прати интензивна, упечатљива бука, интензивно строб-светло из лампи на дрону, или простим залетањем дрона у тело или лице противника. Ова кратка алтерација фокуса и дезоријентација противника отвара краћи интервал за дејство упадних тимова и остваривање предности. Овде је прикладно указати и на критике употребе дрона у блиској урбаној борби, које резонују да упечатљива бука *открива присуство сопствених снага и умањује фактор изненађења*. Прво, бука дрона у лету не открива положај сопствених снага, већ указује на присуство дрона. Даље, присуство дрона има психолошки утицај и на најискусније појединце, узрокујући менталну тензију (нпр. размишљање противника да ли је његов заклон откривен или не), посебно уколико противник не може да закључи да ли је дрон борбени или извиђачко-осматрачки. Ментална тензија даље може утицати на доношење одлука непријатеља и пореметити његов фокус.

Друго, често се превиди да бука није исто што и звук. За разлику од звука, бука као таква не даје претерано много информација, све се своди на њено

просто опажање, на основу којег се не могу изводити ваљани закључци. Али, иста та бука може помоћи у маскирању „звучног отиска” пријатељских снага које напредују, дакле може послужити као „маскирање” присуства и кретања. Слично томе, тактички дронави се креативно и успешно могу употребити за стварање брзих диверзија против непријатељеве живе силе, на пример, залетањем дрона у застакљени, затворени прозор и слично.

Потврђено одсуство цивила је важна, али у пракси не и искључива претпоставка за ангажовање наоружаних, тј. борбених дрона, као и тактичких дрона за једнократну употребу (простије и популарније речено, дрона-камиказа). Мини и микро дрона-камиказе могу се ефективно употребљавати против непријатељеве живе силе, тј. против мета које су претходно потврђене као непријатељеве. Посебно напредне системе у овом смислу потписује израелски произвођач „Elbit Systems”, који је недавно добио више пажње у јавном простору наше земље. „Елбитов” систем Lanius је тактички дрон-камиказа, посебно конструисан за дејство против живе силе у затвореним и скученим просторима. Дрон има изузетан софтвер којим самостално анализира непосредно окружење, избегава препреке, уочава мете, заузима положај за дејство, услед чега га често сматрају аутономним оружјем, што је нетачно јер се тзв. ООДА (опсервација, оријентација, доношење одлуке, акција) петља не реализује независно од људског фактора. Наиме, људски фактор доноси одлуку на основу које Lanius напада претходно обележену мету.

Иако вишеструко корисна, употреба дрона у извођењу специјалних дејстава тактичких тимова у блиској урбаној борби није без недостатака. Дејство дрона је директно ограничено капацитетом батерије. Капацитет батерије даље варира зависно од начина ангажовања, као и временско-климатских услова. Даље, људски фактор такође може бити ограничавајући, у смислу недовољне обучености и/или специјализације оператора дрона. Штетна је пракса у којој се ови задаци додељују „добровољцима”, који то нису тражили, нити показали интересовање, нити таленат за управљање. Капацитет непријатеља да омета дрона не мора увек бити отежавајућа околност, али у случају боље опремљеног, искуснијег противника, и те како треба рачунати на ово.

Свеобухватно, употреба тактичких дрона у блиској урбаној борби, како извиђачко-осматрачких, тако и борбених, убедљиво је оправдана, из разлога што вишеструко увећава *modus operandi* земаљских тимова у ширем спектру задатака, истовремено умањујући њихову изложеност непријатељевим дејствима. Ваљаном интеграцијом и ефективном употребом дрона тактички тимови постају убојитији и боље заштићени. ■